

Konijn & Boom

Over het boek

Auteur: Balint Zsako

Illustrator: Balint Zsako

Uitgeverij: De Eenhoorn

Over de maker

Balint Zsako werd geboren in Hongarije, maar verhuisde naar Canada toen hij 10 jaar oud was. Inmiddels woont en werkt hij in Los Angeles. Hij is een kunstenaar die met waterverf en inkt schilderijen maakt die tentoongesteld worden in galerijen en musea. Soms maakt hij ook illustraties voor tijdschriften. “Konijn & Boom” is zijn eerste boek. Hij startte met het boek toen zijn zoon, voor wie hij vaak voorlas, vier jaar was. Het was zijn bedoeling om een emotioneel gelaagd en complex verhaal te maken zonder gebruik te maken van geschreven tekst. “Konijn & Boom” ontving internationaal veel erkenning.

Korte inhoud

Dit boek is opgebouwd uit een proloog, negen aktes en een epiloog. In de proloog zien we hoe een door de wind meegenomen zaadje in de grond terechtkomt en uitgroeit tot een boom. Het eigenlijke verhaal begint wanneer een wolf een konijnenfamilie uiteenjaagt. Het konijn dat hij achterna gaat, zoekt zijn toevlucht bij een boom die eenzaam in een grote vlakte staat. Nadat de boom de wolf op de vlucht heeft gejaagd, overtuigt het konijn de boom ervan om samen op zoek te gaan naar zijn familie. Hij graaft de boom uit, zet hem in een karretje en ze beginnen samen aan een lange, fantasievolle reis. Tijdens de zoektocht ontstaat een diepe vriendschap tussen de twee.

Achtergrond voor de begeleider

“Konijn & Boom” is een bijzonder – misschien zelfs verrassend – boek in de selectie voor groep 3 aangezien er geen lettertekst in staat, terwijl we onder lezen doorgaans het lezen van woorden verstaan. Dit boek daagt de juryleden uit om de illustraties te lezen, een vaardigheid die niet noodzakelijk gemakkelijker is. Het risico bestaat dat de juryleden dit boek snel zullen doorbladeren zonder echt te kijken. De hulp van een begeleider, die de leeservaring vertraagt en verdiept, kan een echte meerwaarde zijn voor dit boek. Enkele mogelijkheden hierbij:

- Lees het begin van het boek samen met de juryleden voor je het hen meegeeft naar huis. Op deze manier toon je hen hoe ze tijd kunnen nemen om dit boek echt te lezen en welke vragen ze aan de illustraties kunnen stellen.
- Stel voor aan de ouders om het boek samen met hun kind te lezen. “Konijn & Boom” is een boek voor jong en oud, dus ook ouders kunnen hiervan genieten, en het kan extra mooi zijn om dit samen met hun kind te doen. Als het kind thuis een andere taal spreekt, kunnen ze het boek zelfs in hun eigen taal lezen.
- Herneem tijdens de bijeenkomst een deel van het boek: lees samen met de juryleden een stuk dat jou aanspreekt. Mochten er juryleden zijn die het slechts snel doorgenomen hebben, dan kan je ze op deze manier toch nog eens dieper in de leeservaring meenemen.

Het voorlezen / samenlezen van een tekstloos prentenboek is niet eenvoudig, aangezien je geen tekst hebt om op terug te vallen. Je kan het verhaal helemaal zelf vertellen aan de hand van wat jij ziet in de illustraties. Of je kan de juryleden veel vragen stellen en hen op deze manier het verhaal laten vertellen. Uit onderzoek blijkt dat het het beste is om een gulden middenweg tussen deze twee te zoeken en samen met de juryleden het verhaal te reconstrueren. Je daagt de juryleden uit om zelf het verhaal te ontdekken, maar je verrijkt deze ervaring door hen ook te vertellen wat jij ziet.

Meer achtergrond over het voorlezen en het belang van tekstlozen prentenboeken vind je in deze interessante publicatie: kpz.nl/publicaties/tekstloos-maar-kansrijk-faq/ (het gaat hier vooral over de leeftijdsgroep die nog niet kan of net leert lezen, maar ook meer geoefende lezers kunnen veel meenemen uit het lezen van een boek zonder tekst).

1. HET VERHAAL

1.1. Genre

Besprek met de juryleden het ontbreken van tekst in dit boek.

- Hoe was het voor jou om een tekstloos prentenboek te lezen? Vond je dat moeilijk, ontspannend, saai, mooi, bijzonder...?
- Heb je eerder al tekstloze prentenboeken gelezen (recent of toen je nog klein was)? Kan je titels noemen?
- Stel dat er op elke pagina een korte, verhalende zin stond. Hoe zou dat het verhaal veranderen? Zou je het dan beter of minder goed vinden?
- Hou jij ervan om prentenboeken te lezen? Zo ja, mogen ze tekstloos zijn of liever niet? Zo nee, wat lees jij het liefst?
- Zou je in de toekomst nog tekstloze prentenboeken willen lezen?
- Is je mening over tekstloze prentenboeken veranderd door het lezen van dit boek?

Voor meer hierover, zie "2.1 Tekstloos".

1.2. Personages

We hebben in dit boek twee hoofdpersonages: Konijn en Boom. Kunnen de juryleden – ondanks het ontbreken van woorden in het boek – woorden gebruiken om deze personages te omschrijven?

Laat de juryleden eerst zelf woorden formuleren.

Reik hen vervolgens extra woorden aan door losse kaartjes te maken van het woordenrooster in bijlage.

- Zie je woorden die bij één van de personages passen? Of bij beide? Waarom vind je dit woord passend?
- Veranderen de personages in de loop van het verhaal? Zijn er woorden die enkel / vooral in het begin of op het einde van toepassing zijn?

1.3. Stijl

Bekijk met de juryleden de illustratiestijl.

- Kun je raden hoe de illustrator de tekeningen maakte?
De illustrator zegt hierover het volgende "Bunny & Tree was made using acrylic ink on paper. I know it looks like watercolour but the skies were painted with thin washes of overlapping ink. The characters and elements were then added with an opaque version of the same inks. I cleaned up the artwork in Photoshop, but also left in most of the smudges, overpainting and corrections in the final art. I like that it has moments of imperfection to make it feel human."
- Welke kleuren worden gebruikt? (alle mogelijke kleuren, de aarde is steeds zwart, maar de lucht verandert voortdurend van kleur). Is het kleurgebruik realistisch? (niet altijd, kijk naar de konijnen)
- Hoe zijn de personages afgebeeld? Gestileerd, realistisch? (van veraf eerder gestileerd, maar bij ingezoomde illustraties zien we meer detail)
- Welk perspectief gebruikt de auteur? (steeds hetzelfde zij-aanzicht, hij zoomt wel in en uit)

1.4. Verhaal

- Bekijk eerst met de juryleden de indeling van het boek.
 - Kennen jullie de woorden “proloog” (wikikids.nl/Voorwoord, “akte” ([wikikids.nl/Akte_\(toneel\)](http://wikikids.nl/Akte_(toneel))) en “epiloog” (wikikids.nl/Nawoord)? Kan je ze uitleggen in eigen woorden?
 - Wat onderscheidt de proloog en epiloog van de aktes? (de proloog en epiloog gaan over de groei van Boom, resp. nieuwe bomen doorheen de seizoenen, de aktes gaan over het eigenlijke verhaal van Konijn en Boom)
- Vergelijk de proloog en de epiloog. Als je twee exemplaren van het boek hebt, kan je ze gelijktijdig doorbladeren.
 - Had je gezien dat de epiloog verwijst naar de proloog?
- De auteur heeft de delen van het verhaal “aktes” genoemd in plaats van “hoofdstukken”. Voor een boek zouden we normaal hoofdstukken gebruiken, aktes horen eerder bij toneel.
 - Heb je een idee waarom hij dat zou gedaan hebben? (zie ook hieronder wanneer het gaat over in- en uitzoomen → de auteur leek toch een soort filmisch effect voor ogen te hebben)
- In de proloog is het verhaal nog erg waarheidsgetrouw. Naarmate het verhaal vordert, wordt het steeds fantasievoller: Boom neemt menselijke vormen aan, communiceert met Konijn, wordt met wortel en al uitgegraven, en neemt uiteindelijk verschillende voertuigenvormen aan.
 - Kon je je verplaatsen in de fantasie van de auteur? Vond je het overtuigend uitgevoerd? Of had je hier moeite mee?
 - Heb je een favoriete passage of een favoriet beeld? Is dat een fantasievol en net heel “gewoon” beeld?
 - Op het einde wordt Boom weer een gewone boom: hij moet met zijn wortels weer in de grond en de relatie tussen Boom en de konijnen wordt weer natuurlijker. Vind je dit een goed einde? Hoe had jij het eventueel laten eindigen?

1.5. Sfeerscheping

Kies een akte uit. Lees de akte verschillende keren samen met de juryleden, en let daarbij telkens op een ander aspect. Vertel voor elke lezing waarop de juryleden speciaal moeten letten. Bespreek nadien telkens welke sfeer de illustrator schept, welke emoties hij in de illustraties legt, en hoe hij dat doet.

Voorbeeld: TWEEDE AKTE

1. Lees gewoon het verhaal
 - Wat viel je allemaal op?
2. Let op Konijn en de wolf
 - Welke emoties en eigenschappen zie je in deze twee dieren (de agressiviteit van de wolf vs. de angst van het konijn)
 - Hoe drukt de auteur deze emoties en eigenschappen uit? (de rode ogen en tong van de wolf, het konijn dat niet alleen zijn arm, maar ook zijn oren rond Boom slaat...)
3. Let op Boom
 - Hoe wordt de boom een personage? (twee holtes in de takken = ogen, de takken die naar de wolf buigen = armen die grijpen)
 - Kan je in Boom ook emoties en eigenschappen herkennen? (zie bv. de laatste illustratie waarin Boom klein en ver in het landschap staat, hij ziet er eenzaam uit)
4. Let op de interactie tussen Konijn en Boom
 - Hoe communiceren Konijn en Boom met elkaar? (het voor de hand liggende antwoord is de tekstballonnen met symbolen, maar de communicatie zit ook in de grotere beelden, denk aan hoe Boom zich zorgzaam over Konijn buigt, en het krachtige beeld waarbij de twee figuren met grote ogen intens naar elkaar kijken)
 - Wat zeggen Konijn en Boom tegen elkaar door middel van de tekstballonnen? Is de interpretatie voor de hand liggend?
5. Let op de lucht
 - Was het je eerder ook al opgevallen dat de lucht steeds verandert of zie je het nu pas?
 - Heb je het streepje rood gezien op de tekening waarop de wolf Konijn bijna te pakken heeft? Welk effect heeft dat? (dreiging benadrukken)

6. Let op het perspectief
 - Vanuit welk perspectief bekijken we dit verhaal? (steeds vanuit zijaanzicht, nooit van boven of onder)
 - Wanneer zoomt de auteur in en uit? Welk effect heeft dit? (een filmisch effect en dichter op de personages zitten)
7. Blik terug
 - Wat zag je na meerdere lezingen dat je de eerste keer nog niet gezien had?

2. VERWERKING

2.1. Tekstloos

- Je kan het tekstloos zijn van dit boek nog verder verwerken met de juryleden. Breng meerdere tekstloze prentenboeken mee en toon ze aan de juryleden (zie suggesties in bijlage). Blader door de boeken (als je veel tijd hebt, kan je de juryleden er even in laten lezen) en bespreek wat jullie zien.
 - Hoe groot en dik zijn deze boeken? (vermoedelijk zijn ze allemaal een pak dunner dan “Konijn & Boom”)
 - Zijn de illustraties altijd paginagroot (zoals in “Konijn & Boom”) of zijn er ook die gebruik maken van kleinere vakjes, zoals in een stripverhaal?
 - Staan er veel figuren op de illustraties? Worden er veel verschillende kleuren gebruikt?
 - Is er een boek bij dat jou in het bijzonder aanspreekt? Waarom?

- **Creatieve opdracht: een gedicht schrijven**

MATERIAAL

- Pen en papier

Keer terug naar het boek “Konijn & Boom”. Het boek is tekstloos, maar als we toch het verhaal in woorden zouden vatten, doet een gedicht hier nog het meest recht aan.

Daag de juryleden uit om een gedicht te schrijven over het boek. Je kan hen vrijlaten om een vorm te kiezen, maar als je wil voorkomen dat de focus te veel op rijmen komt te liggen, kan je hen ook laten kennis maken met een andere dichtvorm, zoals:

- Een elfje: [wikikids.nl/Elfje_\(gedicht\)](http://wikikids.nl/Elfje_(gedicht)). Laat de juryleden kiezen of ze het elfje over Konijn of Boom willen schrijven.
- Een haiku: wikikids.nl/haiku. Een typische dichtvorm om natuur te beschrijven en dus heel toepasselijk.

- **Creatieve opdracht: je eigen tekstloos verhaal tekenen**

MATERIAAL

- Blad met vakjes (zie bijlage)
- Kleurpotloden, stiften, krijtjes...
- Dixit-kaarten

Toon de juryleden één van de eerste illustraties uit “Konijn & Boom”, bv. dat met de roze achtergrond waarop de wolf op de konijnen jaagt. Stel dat je enkel deze afbeelding te zien kreeg, zou je daaruit dit hele verhaal kunnen verzinnen?

Daag de juryleden uit om hun eigen tekstloos beeldverhaal te maken uit één beeld.

Je geeft elk jurylid een blad met vakjes. In deze opdracht werken we niet met paginagrote illustraties zoals in “Konijn & Boom” om het haalbaar te houden, maar de heel gemotiveerde juryleden kunnen uiteraard (al dan niet thuis) grote tekeningen maken.

Spreid een aantal Dixit-kaarten uit. Laat elk jurylid een kaart kiezen die hen aanspreekt. Die kaart wordt de startillustratie. Ze tekenen deze illustratie (ongeveer) over in één van de vakjes. Dit hoeft niet noodzakelijk het eerste vakje te zijn, ze kunnen ook (een deel van) het verhaal aan de afbeelding laten voorafgaan

Hierna kunnen de juryleden hun fantasie de vrije loop laten. Wat gebeurt er voor en na dit beeld? Laat ze hun verhaal in verschillende beelden verder tekenen.

2.2. Vriendschap

Een konijn en een boom sluiten vriendschap. Zou dat in werkelijkheid ook mogelijk zijn?

- Kan je vriendschap sluiten met een dier? Met elk soort dier? Of enkel met typische huisdieren zoals een hond of kat?
- Kan je vriendschap sluiten met een boom? Hoe zou zo'n vriendschap eruitzien?

2.3. Beoordeling

Dit boek werd zowel internationaal als in het Nederlands taalgebied ontzettend positief onthaald. Veel lezers hebben van dit boek genoten en raden het van harte aan. Zie enkele voorbeelden in bijlage.

Leg dit voor aan de juryleden.

- Ga je hiermee akkoord? Is dit een boek waarvan iedereen, jong en oud, zal genieten bij het lezen?
- Ga jij dit boek aanraden? Waarom (niet)? Zo ja, aan wie?

3. VERDER LEZEN

- Voor altijd / Iris Boter (Leopold, 2022) – over vriendschap met een boom, de cirkel van het leven
 - Oef, wat een geluk! / Ghislaine Roman en Tom Schamp (ill.) (Lannoo, 2019) – over de levenscyclus van een boom, bijna woordloos prentenboek (boekenzoeker.be/oef-wat-een-geluk)
 - De eik was hier / Bibi Dumon Tak en Marije Tolman (ill.) (Stichting Maand van de Filosofie, 2021) – over vriendschap tussen een eik en een gaai (boekenzoeker.be/de-eik-was-hier)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1

standvastig	dapper	eenzaam
flexibel	lief	stoer
kleurrijk	vriendelijk	bang
hoopvol	zelfbewust	agressief
blij	boos	triest
snel	traag	dankbaar
loyaal	trouw	egoïstisch
behulpzaam	zorgzaam	gehoorzaam
creatief	gelukkig	avontuurlijk
verlegen	uitbundig	passief

Bijlage 2

Enkele suggesties voor tekstloze prentenboeken die kinderen van 8 tot 10 jaar kunnen aanspreken:

- Op reis / Aaron Becker (Brevier, 2014)
- Zoektocht / Aaron Becker (Brevier, 2015)
- Terug / Aaron Becker (Brevier, 2016)
- De steltenloper / Mattias De Leeuw (Lannoo, 2012)
- Circusnacht / Mattias De Leeuw (Lannoo, 2016)
- Een touw in de lucht / Mattias De Leeuw (Lannoo, 2020)
- De gele ballon / Charlotte Dematons (Lemniscaat, 2003)
- Eiland / Mark Janssen (Lemniscaat, 2018)
- Blommetjes / JonArno Lawson en Sydney Smith (ill.) (Karmijn, 2016)
- De streep / Natascha Stenvert (The House of Books, 2014)
- De boomhut / Marije en Ronald Tolman (Lemniscaat, 2009)
- Het eiland / Marije en Ronald Tolman (Lemniscaat, 2012)
- Het boek / Marije en Ronald Tolman (Lemniscaat, 2017)
- Reis naar de maan / John Hare (Lannoo, 2020)
- De omgekeerde wereld / Atak (Boycott, 2019)
- Wroaaaaah! doet de leeuw: de leukste (en gekste) geluiden om zelf na te doen / Benjamin Gottwald (Moon, 2023)
- Babel / Arnoud Wierstra (Gottmer, 2016)
- De jager en zijn hond / Sassafras De Bruyn (Lannoo, 2018)
- Als sneeuw voor de zon / Jacques en Lise (Pelckmans, 2019)

Bijlage 3

Bijlage 4

Fragmenten uit recensies:

- “Eén ding weet ik zeker: kinderen – jong en ouder – zullen smullen van het verhaal en genieten van de kunstige prenten in dit bijzondere boek.”
(Lut Vanderaspolden, Lees-Wijzer)
- “Het maakt niet veel uit hoe oud iemand is om dit boek mooi te vinden. Ieder zal voor zich bepalen hoe hij het verhaal interpreteert en misschien zelfs dit nog elke keer op een andere manier doet bij het herlezen. De illustraties zijn pareltjes, een streling voor het oog, maar ook voor de ziel. Je kan er naar blijven kijken en je mond doen openvallen van bewondering.”
(Annelies Verbist, Pluizer)
- “Het geheel is een warm verhaal dat beklift, zowel door de inhoud als door de vormgeving. Een verhaal om te koesteren voor jong én oud. Om samen in te duiken en in weg te dromen, keer na keer. Een aanrader!”
(Eric Vanthillo, Pluizuit)
- “Dit boek fluistert stilletjes kracht in je oor. De kracht van vriendschap, verbeelding, gemeenschap en natuur. [...] Het ideale moment, nu de eerste zaadjes in de grond gaan, om deze parel te lezen.”
(Astrid Verplancke, De Morgen)